

**Espoon kaupunkisuunnittelulautakunta,
Kaupungin kirjaamo,
PL1, 02070 ESPOON KAUPUNKI**

Espoon ympäristöyhdistys ry

Asia: Mielipide Kaitaa-livisniemen osayleiskaavaehdotuksesta

Espoon ympäristöyhdistys on tutustunut kaava-aineistoon ja toteaa siitä melipiteenään seuraavaa. Lausunnossa keskitytään yhdistyksen toimialan mukaisesti lähinnä luonto- ja viheralueiden turvaamiseen liittyviin kysymyksiin. Mielipiteessä on hyödynnetty myös yhdistyksen kaavaryhmän kaava-alueen keski- ja pohjoisosaan 30.1.2017 tekemän maastokatselmuksen havaintoja sekä liitteenä olevia muiden luontoharrastajien tuottamia lajitietoaineistoja.

Yleistä

Kaava-alue on luonnoltaan hyvin monipuolinen ja sen säilyneillä luontoalueilla on jo nykyisellään suuri merkitys asukkaiden lähivirkistys- ja ulkoilualueina. Luontoalueiden merkitys tulee kasvamaan Etelä-Espoon väijäämättä tiivistyessä. Tästäkin syystä Kaitaa-livisniemen kaavoitus vaatii erityistä harkintaa, tavanomaista tarkempia luontoselvityksiä sekä monipuolista vaikutusten arviointia. Nykyisessä muodossaan kaavaehdotus ei ole nähdäksemme toteuttamiskelpoinen eikä myöskään lainsäädännön minimikriteerit täyttävä.

Hannusmetsän alue

Hannusmetsän laaja ja yhtenäinen metsäalue Kaitaantien pohjoispuolella on kaava-alueen ehdoton helmi, joskin luontoarvoltaan merkittäviä metsäisiä alueita on myös kaava-alueen etelä- ja keskiosassa. Hannusmetsän kokonaismerkitystä luonnon ja virkistyksen kannalta lisää sen yhtenäisyys, huomattava pinta-ala, monimuotoinen luonto sekä alueeseen rajautuva Hannusjärvi. Metsäalueen virkistyskäyttö on runsasta ja monipuolista, mitä tukevat polkuverkosto sekä alueella sijaitseva luontopolku. Jo yksin sosiaaliset syyt tukevat Hannusmetsän alueen säilyttämistä mahdollisimman laajana ja luonnonmukaisena.

Nähdäksemme koko yhtenäistä Hannusmetsän aluetta (mukaan lukien Bondasbergenin kallioalue sekä siihen suoraan liittyvät Kielotien itäpuoliset lehdot) on syytä tarkastella yhtenä kokonaisuutena myös luontoarvojen arvottamisessa. Tällöin koko yhtenäinen alue täyttää selvästi Uudenmaan liiton asiantuntijatyönä kehittämien maakunnallisesti arvokkaiden luontoalueiden kriteerit (http://www.uudenmaanliitto.fi/files/6297/Luonnonymparistojen_arvottamisen_kriteeristo_Uudelle_maalle_E119.pdf). Nyt kaava-aineistojen liitekartoilla vain Hannusmetsän luontoalueen länsipuolisko on arvioitu maakunnallisesti arvokkaaksi. Arviointi ja rajaus eivät kestä tarkempaa kriittistä tarkastelua etenkin, jos huomioidaan tämän mielipiteen liiteaineistosta ilmi käyvä alueen itäpuoliskon huomattava merkitys vaateliaalle itiökasvilajistolle.

Kaavaehdotuksessa osoitetaan huomattava määrä rakentamista (A1, A1-c) Hannusmetsän itä- ja kaakkoisosaan. Rakentamisesta pääosa kohdistuu luontoarvoltaan merkittäville alueille, jotka edustavat luonnontilaisen kaltaisia ja/tai lahoppuustoisia kangas-, kallio- tai lehtometsiä. Samoilta

alueilta on myös runsaasti havaintoja uhanalaisista, silmälläpidettävistä tai muuten vaatelialaista itiökasveista sekä liito-oravasta. Hyvässä maankäytön suunnittelussa kuntakaavoissa tulisi kaikin keinoin välttää rakentamisen ohjaamista luontoarvoltaan maakunnallisesti tai valtakunnallisesti merkittävälle alueelle. Nyt näin ei ole tapahtunut eli vaikuttaa siltä, että luontoarvojen osalta on noteerattu lähinnä liito-oravan todettu esiintyminen, jonka jälkeen on pyritty ko. lajin kannalta minimilailliseen kaavaan. Muiden olennaisten luontoarvojen kannalta kaava on nykymuodossaan hyvin ongelmallinen.

Kaavan luontotietopohjasta

Kaavan luontotietopohja on Espoon ympäristöyhdistyksen arvion mukaan rittämätön, jotta voitaisiin asiallisen pohjatiedon perusteella tehdä siedettäviä päätöksiä rakentamisen sijoittumisesta. Suurin ongelma liittyy siihen, että tehdyissä selvityksissä ei ole pystytty riittävällä tavalla tunnistamaan ja nostamaan esille metsäluonnoltaan arvokkaita lehto-, kangas- ja kalliometsiä, joiden ominaispiirteisiin kuuluu mm. eri-ikäisen lahoppuun näkyvä esiintyminen sekä puuston vähäisestä metsänkäsittelystä kertova eri-ikäisrakenne. Merkittävä osa kaava-alueen kangas- ja kalliometsistä on myös luonteeltaan vanhapuustoisia.

2000-luvun aikana tietopohja kaava-alueen biologisista arvoista on parantunut, joskin alueen metsäluontoon ja -lajistoon liittyvät arvot tunnetaan edelleen valitettavan puutteellisesti. Muun muassa lahoppuustosta riippuvaiseen lajistoon (noin neljännes metsälajeista eli noin 5000 lajia) sekä itiökasveihin (sienet, sammalet, jäkälät) liittyviä mahdollisia suojeluarvoja ei ole missään vaiheessa, ei myöskään kaavatyön yhteydessä, selvitetty.

Pääkaupunkiseudun muut isot kaupungit eli Helsinki ja Vantaa ovat 2000-luvulla erillisselvityksillä (METSÖ-elinympäristöt, kääpäselvitykset) parantaneet tietopohjaa lahoppuustonsa vuoksi merkittävien metsien sijainnista. Espoossa tällaista kehitystä ei ole tapahtunut eikä ongelmaan ole myöskään kaavojen luontoselvityksissä kiinnitetty erityistä huomiota. Selvityskäytäntöjen yksipuolisuuden seuraukset konkretisoituvat hyvin Kaitaa-Iivisniemen kaava-alueen pohjoisosassa.

Espoon ympäristöyhdistys toimittaa kaupunkisuunnitteluviraston käyttöön laji- ja luontoharrastaja Olli Manniselta ja Hanna Jauhiaiselta saadut aineistot, joissa on heidän kolmen vuonna 2016 kaava-alueen pohjoisosassa tekemänsä maastokäynnin havainnot valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaisista, silmälläpidettävistä tai muuten huomionarvoisista lajeista. Mannisen ja Jauhiaisen maastokäynnit ovat rajoittuneet kaava-alueen pohjoisosaan ja ne on tehty osittain lajihavainnoinnin kannalta epäoptimaalisena aikana (kaksi käynneistä joulukuun lopussa, yksi maaliskuun lopussa), joten niitä ei tule tarkastella kattavana selvityksenä. Lopputulos on kuitenkin selvä, Hannusmetsän yhtenäisellä metsäalueella on lajistonsuojelun näkökulmasta maakunnallista, mahdollisesti jopa valtakunnallista suojeluarvoa.

Luonteeltaan vastaava melko lahoppuustoisia lehto-, kangas- ja kalliometsäbiotooppeja löytyy Espoon ympäristöyhdistyksen kaavaryhmän maastokäynnin perusteella myös Kielotien itäpuolelta (lahoppuustoisia lehtoa), Iivisniemenkadun ja Iivarinkadun väliseltä metsäalueelta (melko lahoppuustoisia kangasmetsiä) sekä tämän eteläpuoliselta, pääosin virkistysalueena säilyvältä kulttuurivaikutteisten lehtojen alueelta.

Alueelta havaittujen lajien joukossa on myös kolme esiintymää lahokaviosammalta (*Buxbaumia vridis*). Laji on luokiteltu uhanalaisuudeltaan äärimmäisen uhanalaiseksi (CR), kuuluu

luonnonsuojelulain erityisesti suojeltaviin lajeihin ja on lisäksi EU:n luontodirektiivin liitteen II laji. Nykyinen kaavaehdotus esittää rakentamista havaittujen esiintymien päälle sekä viereen, lisäksi kaavassa esitetään rakentamista useille metsäalueille, joilla esiintyy lajille sopivia vanhoja maalahopuita ta luonnonkantoja.

Kaavamerkintöjen ja -määräysten käytöstä ja jalostamistarpeista

Kaava-alueen metsäisiin luontotyyppeihin, vanhojen metsien lajeihin, lahokaviosammaleeseen sekä liito-oravaan liittyvät merkittävät suojeluarvot edellyttävät muutoksia myös säilyvien alueiden kaavamerkintöihin ja -määräyksiin. Vähintäänkin edustavin osa virkistys- ja suojaviheralueina säilytettävistä alueista on syytä osoittaa SL-varauksina. Lisäksi pelkkää liito-oravan huomiointia edellyttävän s-1-merkinnän sijasta on syytä käyttää luo-merkintää sellaisella kaavamääräyksellä, joka turvaa myös puuston luonnontilaisuuteen ja lahoppuhun liittyvät arvot.

Jatkotoimenpide-esitykset

Espoon ympäristöyhdistys kehoittaa Espoon kaupunkia "jäädättämään" osayleiskaavan valmistelun, kunnes alueen arvokkaita metsäelinympäristöjä sekä uhanalaista lajistoa koskeva tietopohja on METSO-elinympäristöjen, sammalten, jäkälien ja kääpien sekä erityisesti lahokaviosammalen osalta saatettu sellaiselle tasolle, jonka jälkeen luontoarvoihin kohdistuvia olennaisia vaikutuksia voi ylipäättänsä järkevästi arvioida ja kaavoituksella säädellä.

Jo nykyisen tiedon perusteella on selvää, että rakentamista tulee vähentää olennaisesti ainakin Hannusmetsän itäosassa sekä Iivisniemenkadun ja Iivarintien välisellä metsäalueella (ns. "Iivisniemenkallio" ympäristöineen.

Alueelta epäkattavilla maastokäynneillä havaitut kolme esiintymää lahokaviosammalta antavat perustellun syyn esittää alueella toteutettavaksi kattava ja ammattimainen lajiin liittyvä selvitys.

Kaava-alueen pohjoisosasta havaittu, Etelä-Espoon oloissa häkellyttävän monipuolinen itiökasvilajisto antaa hyvät perusteet toteuttaa koko kaava-alueella näiden lajiryhmien tarkemmat selvitykset. Käytännössä valtaosa näille vaateliaammille lajeille sopivista potentiaalisista elinympäristöistä nousee esiin myös, mikäli alueella toteutetaan ammattimaisesti tehty METSO-elinympäristöjen selvitys. Käytännössä merkittävimmät lajistokeskittymät ja yksittäishavainnot osuvat tälläkin kaava-alueella metsikkökuvioille, jotka täyttävät METSO-elinympäristöinä luokkien I tai II kriteerit.

Muuta

Toivomme Espoon kaupungin kaupunkisuunnitteluviraston ja ympäristökeskuksen huomioivan tulevissa muiden kaava-alueiden luontoselvityksissä tässä mielipiteessä esitetyn kritiikin METSO-elinympäristöjen, lahoppuustoisten metsien, uhanalaisille sammal-, jäkälä- ja kääpälajeille sekä lahokaviosammalelle sopivien metsien selvittämättä jättämisestä. On täysin selvää, että Hannusmetsän alue sekä Iivisniemenkallion koillisosa eivät myöskään ole ainoita kaavoituksen kohteena oleva metsäalueita Espoossa, jossa lahokaviosammalta esiintyy. Lajiin liittyvät täsmäselvitykset on syytä (käytännössä varmaan pakkokin) ottaa jatkossa osaksi lahoppuustoisia

metsiä sisältävien kaava-alueiden perusuontoselvityksiä. Tämä vaatii kehitystä myös luontoselvityksiä tekevien konsulttien osaamisessa sekä selvityksien laadunvalvonnassa.

Espoossa 7. helmikuuta 2017

Espoon ympäristöyhdistys ry

Virpi Sahi
puheenjohtaja

Pirjo Itkonen
varapuheenjohtaja

Liitteet

Liite 1. Hannusmetsän alueelta vuonna 2016 havaitut uhanalaiset ja vaatelias lajit (kartta)

Liite 2. Hannusmetsän alueelta vuonna 2016 havaittujen vaatelioiden ja uhanalaisten lajien tarkemmat tiedot (excel)